

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

De Impedimento Clandestineitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

c. cit. satis clarè alia quoque impedimenta exprimat, dicendo, *investigent, utrum aliquod impedimentum obstat.* Nec obstat favor prolium; quia esset præjudiciosus aliis hæredibus; & favor Reipublicæ ab illicitis Nuptiis purgandæ præferendus videtur; ex quo capite defendit Sanch. hanc legem de illegitimitate prolium non odiosam, sed favorem, adeoque extendendam esse. Aliqui tamen proles habent pro legitimis, quando impedimentum est tale, ut etiam adhibitis denuntiationibus deprehendi non potuisset; & plerique illas, quæ post approbatum ab Ecclesia tale Matrimonium clandestinum natæ sunt, *c. 9. qui filii.* 4. Tam Parochus, si contrahatur coram Parocho & testibus, vel etiam numero populo, licet culpabiliter fuerint ommissæ denuntiationes, non est clandestinum, cum in facie Ecclesiæ contrahatur, & publicum sit: ergo contrahentes erunt immunes à pœnis, & a fortiori proles innocentes ab illegitimitate. Ita Boslius cum sit multis Juris utriusque peritis. *Re. diff. Ant.* non est clandestinum illa clandestinitate, quæ facit Matrimonium irritum, & est publicum aliqua publicitate. *C. Ant.* Non est clandestinum, seu est publicum omni & debita publicitate legali *c. fin. cit.* Matrimonium reddente licitum, aut à pœnis excusante. *N. Ant. & Conf.*

9 Dico 6. Benedictio Nuptiarum solennis inter Missarum solennia sub præcepto est impertienda, & quidem à Parocho proprio, vel ex hujus commissione ab alio sacerdote, non tamen secundis Nuptiis de Jure. Sumitur ex *can. 1. 2. 3. 4. 5. can. 30. q. 5. c. 1. & 3. de Secund. Nupt.* Trid. *f. 24. c. 1. de Reform. Matrim.* Consonat praxis & communis DD. Dixi autem 1. Benedictio Nuptiarum solennis, quæ nimirum consequitur contractum Matrimoniale, cui sacerdos adjungit verba, *ego vos conjungo in nomine Patris &c.* qui etiam extra Ecclesiam celebrari potest. 2. Inter Missarum solennia, vel (ubi ita fert usus) saltem ante altare, vel in templo; imò & in domo privata. 3. Sub præcepto, non tamen graviter obligante, si absit scandalum vel contemptus, ut habet communior. Nec obstat, quòd Trid. utatur verbò, hortatur S. Synodus, adeoque videatur nullum exstare præceptum; nam præceptum indicant *can. cit.* quod præceptum ut observetur, hortari Tridentinum videtur. Accedit communis sensus fidelium. Vel dic, Trid. hortari contrahentes, ut recipiant, non verò Sacerdotes, ut impertiant: adeoque respectu horum reliquit præceptum antiqui Juris. 4. à proprio Parocho &c. si alius absque delegatione vel licentia proprii Parochi vel Ordinarii hanc benedictionem perageret, ipso facto pœnam suspensionis incurreret tamdiu duraturam, usquedum ab Ordinario il-

lius Parochi, cujus subditis benedictionem impertitus est, absolvatur. Trid. *lo. cit. s. Non tamen secunda nuptiis de Jure. c. 1. & 3. cit.* Si nempe unus, vel uterque contrahentium, jam semel prius contraxit nuptias, & benedictionem recepit; quamvis alii indulgeant benedictionem iteratam, si vir contrahens jam aliquando recepit, non verò, si femina contrahens jam aliquando fuit benedicta. Sed melius propter *c. 3. cit.* neganda est benedictio secundis Nuptiis, si ve femina eam jam aliquando suscepit, secundo nubens. Ratio, quia, ut major sit benedictionum solennium reverentia, ea Ecclesia non vult repeti respectu ejusdem rei; cum semel acquisita non amittatur amplius, & ab uno conjuge in alterum diffundatur. Interim tamen vi consuetudinis, vel etiam particularium Statutorum, etiam secundæ nuptiæ alicubi benedicuntur, saltem si unus conjugum nunquam recepit benedictionem: quæ proin attendenda sunt, maxime Rituale Diocesenum, Pœna Parochi, vel Sacerdotis, qui benedicit secundas nuptias contra prohibitionem Juris, nec excusatus à consuetudine, est suspensio ferendæ sententiæ. *c. 1. cit.* Sed quia videtur hæc pœna delicti qualitatem excedere, multi cum Sanch. *d. 82. l. 7. n. 30.* solum intelligi volunt de benedicente secundas nuptias, quæ aliquis contrahit stante adhuc priori Matrimonio, vel stante dubio de morte prioris conjugis, conformiter ad Trid. *l. cit.* Pœna igitur erit arbitraria.

His ita complanatis transeundum modò est ad clandestinitatem simpliciter talem Matrimonii, quod celebratur absque præsentia Parochi & testium, quæ ad formam substantialem illius pertinet. Agendum proin

De Impedimento Clandestinitatis.

Sciendum 1. Matrimonium simpliciter clandestinum dici illud, quod clam, seu extra conspectum Ecclesiæ, h. e. sine præsentia Parochi, & duorum vel trium testium, contrahitur; consequenter impedimentum clandestinitatis dirimens esse, quando Matrimonium absque dicta præsentia Parochi & testium celebratur. Quæ de re sic statuit Tridentinum *f. 24. c. 1. de Ref. Matrim.* Qui aliter, quàm præsentia parochi, vel alio sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt; eos Sancta Synodus ad sit contrahendum omnino inhabiles reddit: & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsentis decreto irritos facit & annullat. Insuper Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, & testes, qui sine Parocho, vel Sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes, graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit. Quod si quis Parochus, vel alius Sacerdos, sine Regularis siue Sacularis sit, etiam si id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere crediderit;

rendat, alterius parochia sponfos, sine illorum Parochi licentia Matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit; ipso Jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolatur. -- Ne verò hac tam salubria præcepta quemquam lateant, Ordinarius omnibus præcipit, ut, cum primum potuerint, eurent hoc decretum populo publicari ac explicari in singulis suarum Dioecesium parochialibus Ecclesiis. -- Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post 30. dies habere incipiat, à die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandis. Quibus verbis comprehenditur totius hac super re doctrinæ substantia, quam deinceps amplius explicatum imus, maxime 1. quoniam obligentur hoc decreto Conciliari, ut eo non observato invalidè contrahant Matrimonium: ubi specialiter de hæreticis, 2. Quis Parochus, vel alius ex ejus commissione, assistat eidem validè: ubi etiam de loco, in quo assistendum, & de licentia alteri data. 3. Quot, quales, & quomodo præsentem esse debeant testes. 4. Quam penam incurrant contravenientes dicto decreto. 5. An Matrimonium sine Parocho & testibus contractum habeat vim Sponsalium saltem. 6. An invalidè prius contractum renovari seu instaurari debeat coram Parocho & testibus.

11 Sc. 2. Matrimonia dictò modò clandestina semper quidem (justa causa absente) illicita & prohibita fuisse, non quidem Jure Naturali, ut habet verior sententia, sed Jure Ecclesiastico, ut patet ex Trid. c. cit. pr. ex can. 1. seqq. caus. 30. q. 5. valida tamen semper fuisse ante præfatam Synodum. c. 2. h. t. jam verò ab eadem esse irritata propter generale periculum, ne quis priorem conjugem clandestinè & validè ductam rursus postea repudiet, & aliam in facie Ecclesiæ ducat, atque sic in perpetuis adulteriis vivat. Adeoque non tam in penam, quam ob bonum animarum & publicum lata est hæc lex Matrimonia clandestina irritans.

12 Dico 1. Omnes Catholici, etiam peregrini & vagi, contrahentes Matrimonium in loco & Parochia, ubi præfatum Tridentini decretum aliquando promulgatum, nec usu contrario abrogatum est, absolute tenentur illud observare, ita ut, si sine parochi & testium præsentia attentent contrahere, Matrimonium sit nullum, licet mille alii essent præsentem, vel licet ignorarent hoc decretum; nec illos excuset ulla necessitas privata. DD. communiter, id desumentes ex Trid. lo. cit. quod præsentia Parochi per illius verba, qui aliter &c. requiratur non tantum forma extrinseca vel solennitas accidentalis, aut ad probationem, sed tanquam forma substantialis & solennitas intrinseca, quæ per aliquid aliud suppleri nequit, arg. S. 2. Inst. de Aut. Tutor. & ipsi contrahentes ad aliter contrahendum absolute inhabiles sint redditii. Dixi 1. Omnes Catholici; quid

de hæreticis sentiendum, pandet assertio sequens. Infideles, non-baptizati, sicut alii Ecclesiæ legibus, ita nec ista adstringuntur.

2. Etiam peregrini, & vagi; quamvis enim isti probabiliter non obligentur legibus locorum, ubi morantur vel transeunt, subsunt tamen legibus contractuum, ratione quorum fortuantur forum, c. fin. de for. comp. l. 6. ff. de Evict. & nominatim de Matrimonio habetur in c. 1. de Sponsal. quod sit regulandum secundum leges loci, ubi contrahitur. Sic pariter, qui transit vel moratur in loco, ubi Tridentinum vel publicatum vel receptum non est, vicissim validè contrahit sine præsentia Parochi & testium, per c. 1. cit. modò non egrediatur præcisè ex hoc fine in talem locum, uti explicabimus postea. 3. In loco vel Parochia, ubi promulgatum aliquando fuit &c. uti in Hispania, Lusitania, Italia, Germania Catholica &c. de Gallia, licet saltem in quibusdam illius locis diu non fuerit promulgatum, testantur apud P. Wex de Sponsal. tr. 2. §. 4. n. 25. Caballut. Mendo, Bruno Neusser, posterioribus temporibus, & ut aliqui volunt, anno 1602. promulgationem ibi jussu Regis factam fuisse. In Hungaria nuper sub Eminentissimo Cardinali de Colonitsch introductam esse constitutionem Tridentini, testis est P. Kugler de Matrim. n. 289. Econtra promulgatum non est in Anglia, Scotia, Hibernia, Suecia, Dania, Saxonia, Borussia, Pomerania, & in aliis provinciis, quæ à fide Catholica defecerunt ante annum 1563. quo Tridentinum Concilium absolutum est, vel ante annum 1564. quo confirmatum, vel promulgatum. Item apud Turcas, & alios infideles. In Hollandia, Zeelandia, Frisia, & in aliis Confœderatis Belgii provinciis anno 1570. ante earum defectionem promulgatum fuisse refert memoratus P. Wex loco cit. Nec sufficit, si solum in aliqua Dioecesi contigit promulgatio, sed debet promulgatum fuisse in qualibet, & in illa ipsa parochia, in qua contrahitur Matrimonium, uti habet clarus textus supra recitatus. In dubio, an promulgatum, vel receptum sit, non obligat teste Gobat in Appendic. 1. litt. E. n. 501. Si tamen alicubi receptum sit, rectè præsumitur quoque promulgatum fuisse, licet de hoc non constet. 4. Nec usu contrario abrogatum, uti docet Tambur. tr. 8. l. 6. c. 2. §. 2. n. 6. Gob. tr. 9. n. 456. Illung de Matrim. n. 111. Barbos. de potest. Episc. alleg. 32. n. 152. seq. cum ipsa Ecclesia judicet, non expedire, ut obliget Lex Tridentini sine acceptatione. Zœnius h. t. n. 21. licet in dubio censeatur esse recepta, ubi est promulgata, Pignat. 10. §. consulu. 79. n. 42. Dein alix Leges Humanæ usu non receptæ, vel contraria consuetudine abrogatæ, non obligant: cur ergo Lex Tridentini? 5. Licet ignorarent hoc decretum. Ratio est partim, quia præsentiam Parochi & testium Lex Tridentini requirit tanquam formam substantialem ad valorem Matrimonii, uti plerique omnes desumunt ex eo, quod dicat, aliter Matrimonium

rimonium non valere: nihil autem subsistit sine sua forma essentiali: partim quia irritatio Matrimonii ibi statuta est non principaliter in poenam & propter culpam, sed tanquam inhabilitas propter bonum commune ad avertenda damna & fraudes: sed ignorantia invincibilis solum excusat à culpa Theologica & poena principaliter à lege intenta, ac in foro interno, non autem ab inhabilitate ad actum ritè ponendum; & hinc impedimenta cognationis, affinitatis &c. item irregularitates ob defectum incurruntur etiam ab ignorantibus, ut habet communis cum Pirhing. de *Constit.* n. 50. 6. Nec illos excusat ulla necessitas privata, propter eandem rationem; quia actus sine sua forma essentiali nullus est, sicut homo sine anima. Unde non valet Matrimonium absque assistentia Parochi, licet iste absit, vel mortuus sit, vel licet moriturus quispiam ducere velit concubinam, ut legitimentur proles. Excipe casum, quo Tridentinum communiter observari non potest, quia v. g. locus caret diu, puta per annum &c. propriò Parochò, vel nescitur, ubi lateat, v. g. propter persecutiones hæreticorum, vel ad eum, vel ad Episcopum tutus non patet accessus; tunc enim sufficient duo testes absque Parocho. Taberna *tr.* 7. c. 4. q. 3. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7. Coninck d. 27. n. 11. Zæf. h. t. n. 25. Pirhing n. 12. Tambur. Krimer &c. Atque sic dicitur declarasse Clemens VIII. & Gregor. XIII. Item Congreg. Cardd. ann. 1603. scribens ad Archiepiscopum Philippensem, & declarans, tunc tantum esse invalida Matrimonia, quando facile haberi potest Parochus, uti testatur P. Kugler n. 290. & P. Wex n. 27. Ratio, quia lex non obligat, ubi passim observari nequit. Idem contingeret, si quis v. g. in Hollandia existens Catholicum Parochum habere non posset.

- 13 Oppones 1. Irritatio Matrimonii est poena tum per se, tum quia clandestinum Matrimonium semper ab Ecclesia fuit prohibitum, adeoque sine culpa non contrahitur: sed poena ignorata non incurritur: ergo. Confirmatur: Trident. dicit, qui aliter Matrimonium contrahere attentabant: sed attentatio denotat culpam: ergo clandestinè contrahere est culpa, consequenter irritatio est statuta per modum poenæ. 2. Etiam clausula irritans legibus apposta habet hanc conditionem imbibitam, si lex ad subditorum notitiam pervenerit: ergo non afficit ignorantes. 3. Ubi iusta intervénit causa, ante Tridentinum non erat illicita desponsatio clandestina, ut si absque periculo mortis, vel gravis damni, vel ne Matrimonium malitiosè impediretur, si in facie Ecclesiæ voluissent contrahere sponsi. Tannerus *to.* 4. d. 8. de *Matrim.* q. 3. dub. 6. n. 111. ergo propter similes causas nec erit invalidum post Tridentinum. Et hinc ipsum Trid. permittit ex iusta causa, v. g. ob periculum in mora omissionem denuntiationum: ergo privata necessitas excusat. 4. Trident. *lo. cit.* irritat Matrimonia clandestina,

inhæret vestigiis Concilii Lateranensis, & solum irritat illa, quæ olim detestata est Ecclesia: sed Ecclesia nunquam est detestata Matrimonia, quæ clandestinè ex iusta causa ob periculum grave &c. fuerunt inita: ergo nec irritat illa, quæ ex iusta causa clam inveniuntur. R. ad 1. *N. Ma.* vel *diff.* irritatio Matrimonii est poena, si esset statuta in odium delicti principaliter. C. *Ma.* si est inducta propter bonum commune, & propter periculum fraudum, & peccatorum, uti reverè ideo est inducta. *N. Ma.* Quod Matrimonium clandestinum ab Ecclesia semper fuit prohibitum, ubi iusta causa non excusabat adeoque culpa fuerit, & hodie præsumatur culpa, si clandestinè contrahatur, non facit ut principaliter in poenam hujus culpæ inducta sit irritatio. Ad Confirmat. tò attenditur ideo est positum, quia Matrimonium clandestinè non verè contrahitur post Trid. saltem tantum attentatur. Dein sit, quòd denotat poenam, scilicet arbitriam, quam ibi Tridentinum statuit propter culpam ordinatè concurrentem, vel saltem præsumptam, non tamen denotat, irritationem principaliter propter culpam in poenam esse inductam. Ad 2. *diff. Ant.* Clausula etiam irritans habet illam conditionem imbibitam, si irritatio nec vel principaliter statuitur in odium & poenam delicti. C. *Ant.* Si ex alia causa, v. g. propter bonum commune vel ad avertenda mala principaliter. *N. Ant. & Conf.* Ad 3. *N. Conf. & parit.* Quia lex merè prohibens vel præcipiens, aut inducens solennitatem merè extrinsecam (uti lex Tridentini præcipiens prævias denuntiationes) recipere potest interpretationem ex epikeia, ubi iusta suppetit causa excusans, ut patet ab inductione: non verò lex aliquid requirens ad formam ac solennitatem substantialem ad valorem actus, aut personas ad aliter contrahendum reddens inhabiles, uti facit Tridentinum irritans Matrimonia clandestina; nam contrahitur sine sua forma, & à personis ad hoc contrahendum inhabilitatis, nunquam ponitur validè. Ad 4. Inhæret vestigiis Concilii Lateranensis secundum quid, non autem simpliciter in omnibus, hoc ipso, quòd formam substantialem esse voluerit, quod olim erat tantum solennitas accidentalis, præscripta non pro omni casu; & quòd inhabiles reddiderit personas ad clandestinè contrahendum; quæ inhabilitas afficit omnes, sicut invincibiliter ignorantes etiam, ita & iusta causa clam contrahendi non destituitur.

Quæres, an valeat Matrimonium, si quæ ex loco, in quo Tridentinum est receptum, se conferant in locum, ubi non est receptum, ibique contrahant? R. 1. valet, si se in talem locum conferant, vel animò ibi domicilium vel quasi-domicilium figendi; quia fiunt incolæ: vel si unus tantum se illuc conferat, altera autem pars ibi sit incola: vel, ut habet probabilis, si mercimoniorum aut alterius negotii causâ aut quocunque alio fine ambo adeant talem locum (vel saltem unus) & ibi

& sic peregrini sint. Communis apud P. Schmalzgruber *h. t. n. 110. ex c. fin. de for. comp. c. 1. de sponsal.* & ibidem declarat. Card. apud Gallemart. quia incolæ, & peregrini, recte celebrant contractus, etiam Matrimoniales juxta leges loci; nec egressi, vel peregrini, tenentur legibus priorum locorum, aut suorum domiciliorum, uti docetur ad titulum de Constitut. R. 2. Quando nullus contrahentium est incola talis loci, & uterque ad eum se confert nulla alia de causa, sed præcisè, ut ibi Matrimonium clandestinè contrahant, mox redituri, & retentò domiciliò priori, non valet Matrimonium. Ita Card. de Lugo in *Respons. Moral. lib. 1. dub. 36.* Pignat. Gob. Barb. Pontius, Sporer, Illsüng, Wex, & alii communius contra Sanch. Pontium, Coninck, Perez, Tabern. Mendo, Pirh. Zæf. Gonz. &c. Fundamentum præcipuum & ferè unicum est declaratio Cardd. approbata ab Urbano VIII. 14. April 1627. per speciale Breve, quod ex autographo refert Lugo, & ab Archiepiscopo Colonienfi Maximiliano, Duce Bavaro, Decretis Synodi Diocesis Colonienfis insertum anno 1662. ut adeò de eo prudenter dubitari nequeat. Aliud est de vagis, quia declaratio & Breve Apostolicum loquuntur de *retinentibus domicilium.*

Oppones 1. Tridentinum inhabilitavit ipsas personas; ergo hæc inhabilitas est personalis, & comitatur personam, quocunque ierit: ergo, etiam si aliquis egrediatur ex loco, ubi Tridentinum receptum est, in alium, ubi non est receptum, domicilii ibidem figendi, vel negotiorum causâ, Matrimonium erit nullum. 2. Illa declaratio Cardd. approbata à Pontifice, non fuit ubique promulgata, sed tantum apud Colonienfes; sed juxta nostra principia non obligant leges Ecclesiasticæ in Diocesisibus, ubi non sunt promulgatæ. 3. Contractus sunt regulandi secundum leges loci, ubi sunt, v. g. emptio-venditio *c. fin. cit.* ergo & Matrimonium. 4. Leges proprii domicilii & patriæ non obligant existentem extra: ergo, si ibi, quò contrahentes Matrimonium se conferunt, etiam præcisè ad ibi contrahendum, non viget Lex Tridentini, illam observare non tenentur, licet vigeat in proprio domicilio. 5. Qui egreditur suo loco in alium, ut ibi contrahat Matrimonium clandestinè juxta morem loci, non agit in fraudem legis (quæ fraus fortè sola posset obstat tali Matrimonio) quia utitur jure suo; nam *nul- lus videtur dolo facere, qui suo jure utitur. l. 55. ff. de R. J.* ergo licet egreditur, nec egrediendo agit contra Tridentinum. Sicut juxta probabiliorem sententiam licitum est egredi ex loco, ubi non est, præcisè in eum finem, ut ibi possis comedere carnes. R. ad 1. *dist. Conf. primum*: ergo est inhabilitas personalis, & ubique comitatur personam, si esset inducta per sententiam specialem in personas in individuo & absolute. *C. Conf.* Si est lata, uti revera est, generaliter ab ipso Jure

Lib. II. R. P. Viti Pichler,

in personas in tali territorio existentes, pro quo viget lex. *N. Conf.* Inhabilitatio personarum à Jure generaliter lata imitatur naturam legis, quæ locum respicit & territorium, adeòque localis est. Ad 2. Sufficit, si alicubi sit promulgatum Tridentinum, in quo juxta declarationem Cardinalium approbatam à Pontifice irritatur Matrimonium ex eo duntaxat sine egredientium, ut in loco, quo promulgatum non est, clandestinè contrahant. Declaratio Cardd. non est nova lex. Ad 3. *Ant.* verum est, nisi obstat exceptio, vel lex aliqua: egredientibus præcisè ad clandestinè contrahendum obstat Lex Tridentini ut explicata à Cardinalibus approbante Urbano VIII. Ad 4. *dist. Ant.* ordinariè & regulariter, nisi ipsa lex specialiter velit obligare existentes extra. *C. Ant.* si velit obligare, uti vult Lex Tridentini obligare egredientem præcisè ad clandestinè contrahendum. *N. Ant. & Conf.* Ad 5. Non fundo meam responsionem in eo, quòd egrediens agat in fraudem legis. Deinde licet ille non agat in fraudem legis, qui egreditur ex loco, ubi Lex est promulgata & recepta, in alium, quando egressus non est prohibitus: agit tamen in fraudem, quando ipse egressus ad subterfugiendam legem est specialiter prohibitus propter bonum publicum, & animarum, uti in præfenti casu, quia propter specialem prohibitionem egressus non utitur jure suo, qui egreditur ex dicto fine. Interim tamen Sanch. Laym. & multi alii à P. Kugler allegati *n. 914.* contendunt, nec eorum valere Matrimonia, qui non præcisè ad contrahendum clandestinè, sed recreationis vel alterius negotii causâ ad breve tempus egrediuntur in locum, ubi Tridentinum non est receptum, & ibi clandestinè contrahunt.

Dico 2. Hæretici Matrimonia validè contrahunt coram præcone, & non observant formâ Tridentini, in suis Parochiis, licet ibi fuerit aliquando promulgatum Tridentinum, & ipsi vivant immixti Catholicis, v. g. Augustæ, Ratisbonæ &c. ubi facile haberi posset Parochus verus & Catholicus. Ita communior inter Germaniæ Scriptores, & mihi longè probabilior cum Laym. Gonzal. Bona Gratia, Diana, Marchant, Dicastillo, Tanner, Esparza, Pirh. König, Arsdekin, Wiestner, Karchne, Staleno in *Dissertat. Theologo-Politica c. 4. & seqq. parti. post.* & aliis apud & cum P. Kugler *n. 894.* contra Gobat, qui tamen nostram sententiam fatetur præcticè probabilem, Tambur. Fagn. Zæf. P. Reiffenstuel *h. t. n. 103.* P. Schmier de *Sponsal. & Matr. p. 3. c. 5. n. 86.* & P. Friderich, qui in parergis quarundam Thesium suarum dicit, non amplius audiendos esse post declarationem Cardd. qui docent, hujusmodi Matrimonia valere. Excipit tamen Stalenus, qui hanc rem fusissimè examinat, illa loca A Catholicorum, quæ Principem habent Catholicum, qui resisteret talibus conjugis, ut in Bohemia, & vicinis Silesiæ ac Moraviæ partibus,

partibus, quæ subsunt Catholico Imperatori &c. A fortiori invalide contrahent, qui subsunt Parochis Catholicis, uti alicubi in Silesia; nisi forte, ut mihi probabile omnino est, excusari valeant ex eo capite, quod forte ex conscientia erronea piaculo sibi ducerent, si coram Parocho Catholico contraherent; quia his moraliter impossibile est observare Legem Tridentini. Rectè præterea limitat König, quod ibi, ubi exercitum publicum suæ sectæ non habent, uti v. g. in Bavaria, invalide contrahant hæretici absque Catholico Parocho & testibus; cum contractus secundum leges & consuetudines loci fieri debeant. P. Illsion verò de Matrim. n. 113. 114. positivè non vult approbare Matrimonium in loco, ubi viget exercitum hæresis, si unus contrahentium sit Catholicus, & fortè non immeritò.

16. Probatur Assertio 1. ex illis argumentis, quibus supra tit. I. n. 98. probavimus, hæreticorum Matrimonia cum impedimento alio Juris Ecclesiastici contracta valere, quæ pro hoc casu à fortiori pugnant; nempe ex consuetudine legem Tridentini tollente, conniventia Ecclesiæ, communi ignorantia hujus Legis: quare nec omnia illa argumenta, nec objectiones ibi subjunctas repeto. Specialiter probatur 2. ex morali impossibilitate observationis Tridentini; cum nullus hæreticorum coram Parocho Catholico contrahere Matrimonium possit absque gravibus periculis & persecutionibus: Lex autem, ut obliget, debet esse possibilis, loco, & tempore conveniens, can. 2. d. 4. 3. Ex communi persuasionem non modò hæreticorum, qui communiter ignorant vel ipsam Legem Tridentini, vel eam se adstringi, sed etiam fidelium, qui in conversione hæreticorum eos urgere non solent ad contrahendum de novo, licet sciant, eos prius contraxisse non coram Parocho Catholico: id quod maxime patuit, dum ante annos complures Palatinatus Neoburgicus ad fidem Catholicam rediit, ubi nemo, nec ipsi Episcopi fuerunt solliciti pro impetranda dispensatione Pontificis, vel reitaurandis Matrimoniis coram Parocho Catholico, prius coram Præcone initis: quod tamen fieri debuerat, si Matrimonia illa fuissent habita pro irritis. Confirmatur: hæretici plerumque positivè judicant, sibi illicitum esse adhibere Parochum Catholicum; ergo impossibile moraliter ipsis est adhibere Parochum, nec ad id obligantur. 4. Ex communi praxi fidelium, liberos hæreticorum, qui absque præsentia Parochi catholici contraxerunt, habentium pro legitimis, eosque ad Ordines Sacros, dignitates Ecclesiasticas & Sæculares, ad feuda &c. quæ omnia requirunt legitimos Natales, absque omni dispensatione passim admittentium. 5. Ex l. Barbarius 3. ff. de Offic. Prætor. ex qua DD. communiter inferunt, eum valide assistere Matrimoniis, qui communi populi errore habetur pro vero Parocho, licet non sit: sed hæretici communiter, licet erroneè,

putant, suos Ministellos esse veros Parochos. 6. Ex doctrina superius tit. I. n. 100. tradita, ubi ostendimus, valide ac licite contrahi Matrimonium ab illis, qui cum opinione probabili Juris, quod aliquid non sit impedimentum dirimens, illud contrahunt, licet revera sit impedimentum; saltem si sit impedimentum Juris tantum Ecclesiastici; eò quod Ecclesia tali casu tollat hujusmodi impedimentum: atqui etiam apud Catholicos DD. ad minimum est probabile, quod absentia Parochi Catholici apud hæreticos non sit impedimentum dirimens, atque id argumenta allata satis evincunt: ergo.

Oppones 1. & principaliter declarationes Cardinalium, quarum prima ad Nuntium Apostolicum in Belgio data est anno 1661. 19. Jan. hujus tenoris: hæreticos quoque, ubi Decretum Tridentini est publicatum, teneri idem formam observare, & propterea ipsorum etiam Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu loci contracta, nulla & irrita esse. Altera, quam refert ex Brunnone Neuffer d. 132. q. 2. ad finem, P. Reiffenstuel. n. 141, sic habet: Catholicis cum hæretica Matrimonium coram Magistratu seculari in loco, ubi Concilium Trid. est receptum, & Parochum commodè haberi & adiri poterat, contraxit, & postea consummavit - - die 2. Maji 1676. S. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, secundum ea, que proponuntur, censuit, dictum Matrimonium fuisse validum. 2. Si valeant Matrimonia hæreticorum, valebunt etiam Catholicorum, hæreticis immixtorum, si contrahant in loco, ubi ab hæreticis Tridentinum, licet olim promulgatum, non observatur: sed hoc non videtur conveniens, nec ipsis ab Ecclesia indultum: ergo. 3. Sequitur, quod etiam Catholicus in tali loco contrahens cum hæretica, quæ non nisi coram Ministello hæretico vult contrahere, validum celebret Matrimonium, sicut incola se accommodare potest vago, & coram quocunque Parocho contrahere: sed hoc iterum videtur intolerabile: ergo. 4. Matrimonia taliter ab hæreticis contracta ab Ecclesia solum tolerantur & dissimulantur, cum impediri non possint, non verò tacite approbantur. 5. Praxis cum conversis in Palatinatu Neoburgico observata nitebatur probabili opinione nostræ sententiæ; per quod non admittitur probabilitas oppositæ sententiæ, valorem neganti. Imò praxis & recens exemplum in Diocesi Frisingensi, ubi ajunt, non ita pridem conversos hujusmodi fuisse separatos ex eo capite, quod non observata Tridentini formâ, & non coram Parocho, sed lupo Acatholico, contraxerint Matrimonium, stat pro opposita sententiâ.

8. ad 1. Imprimis illæ declarationes emanarunt nullo Pontifice specialiter approbante, quod tamen requiri ad hoc, ut sint Authentice, vimque legis obtineant, docuimus in Pre-

in *Prolegomenis* n. 46. ex *Constit.* Sixti V. & Greg. XIV. Deinde solum urgent in illo loco, ad quem data sunt; nec enim ordinari ita universaliter dari consueverunt, quando non eadem ubique reperiuntur circumstantiæ. *Prima* insuper nec Belgium, quod missa est, amplius stringit, partim quia post tot annos per usum contrarium fuit abrogata, partim quia mutata sunt modò notabiliter circumstantiæ; quando enim dabatur, Belgium, & provinciæ Protestantium adhuc erant subiectæ Principi Catholico, Hispaniarum Regi, nec ipsis pacificum permittebatur suæ sectæ exercitium, & observantia Tridentini adhuc sperari poterat: nunc non amplius prudenter sperari potest, uti dixi in probatione 2. nostræ sententiæ. *Secunda* autem imprimis loquitur de Catholico contrahente cum hæretica, & quidem in tali loco, ubi *commode haberi* & *adiri* poterat *Parochus* verus, in quibus casibus multi ex nostræ sententiæ patronis negant valere Matrimonium sine Parocho Catholico. Deinde data fortassis est pro casu, quo contraxit Catholicus cum hæretica in loco, qui subest Principi Catholico, observantiam Tridentini exigenti, qui utique contractum Matrimoniale sine solennitate debita initum invalidare potest, sicut alios contractus. Ad 2. Si Catholici hæreticis immixti habeant proprium Parochum Catholicum, cumque commodè possint adhibere, uti Augustæ, Ratisbonæ &c. vel si ad hæreticos præcisè eum in finem accedant, ut ibi contrahant non servatâ formâ Tridentini, etiam juxta me probabilius contrahunt invalidè: secus si proprium ibi Parochum non habeant, vel si aliis de causis inter hæreticos morentur, puto, validè ab ipsis contrahi, cum contractus regulerent secundum leges & consuetudines locorum, ubi celebrantur: neque hoc absurdum, sed juri congruum est. Ad 3. Videtur esse eadem responsio; cur enim Catholicus cum hæretica contrahens nequeat se accommodare legibus & consuetudinibus loci, si ibi proprium Parochum non habeat, vel si eum adire commodè non possit absque gravi periculo? cum hoc polterius ipsæ Cardd. declarationes permittant, uti vidimus n. 12. ad fin. Ad 4. Quando res concernit integras provincias, nec est intrinsecè mala, non solet, imò nec potest ab Ecclesia universaliter tolerari præcisè & dissimulari, sed rata haberi debet; cum alias gravissima orirentur incommoda, & nulla utilitas speranda ex lege, cujus observatio moraliter impossibilis & insperabilis est. Ad 5. Illa praxis in Palatinatu cum conversis observata, si nixa est probabili opinione, optimè declaravit Jus Ecclesiasticum dubium; cum consuetudo sit optima legum interpres: cui minimè comparandus est unus vel alter actus contrarius in Diocesi Frisingensi; si tamen verum sit (de quo valde subisto) quòd ibi præcisè propter defectum Parochi Catholici pro nullo declaratum sit Matrimo-

Lib. IV. R. P. Piti Pickler.

nium ad fidem Catholicam reverforum. Interim nolim oppositæ sententiæ omnem probabilitatem ademptam. Vid. dicta n. 99.

Dico 3. Parochus, cujus præsentia ad valorem Matrimonii requiritur, debet esse proprius contrahentium, vel saltem alterutrius, ratione domicilii vel quasi-domicilii, non verò originis. 2. Assistit validè etiam invitatus, vel dolò inductus. 3. Etiam extra fines suæ parochiæ. 4. Licet sit excommunicatus, suspensus, interdictus vel irregularis. 5. Aut putativus tantum. 6. Vel etiam intrusus. 7. Et licet Sacerdos non sit. 8. Nec obstat, quòd ipsi ab Episcopo specialiter interdictum sit, ne assistat. Colliguntur omnia hæc ex Trid. s. 24. c. 1. de Ref. *Matrim.* assistentiam *Parochi* exigente simpliciter absque certa conditione & qualitate. Nomine *Parochi* autem venit etiam Papa respectu omnium Christianorum, Archiepiscopus vel Episcopus respectu suorum Diocesanorum, Capitulum Sede Vacante, & Vicarius Generalis respectu eorundem, Abbates exempti jurisdictionem quasi-Episcopalem habentes respectu sui territorii, & quasi-Diocesis, Legati Apostolici respectu provinciæ, ad quam sunt missi, item Vicarius curam parochialem exercens, tam temporalis quàm perpetuus, item Cooperatores, quibus in genere committitur cura animarum in aliqua parochia, ut habet Reiffenstuel h. t. n. 85. Barb. Gutierrez, Tambur. Pirh. Wiestner &c. quia hi omnes censentur esse Ordinarii locorum. Dixi 1. *proprius*; licet enim Tridentinum istud hoc loco non addat, satis tamen insinuat in antecedentibus, ubi denuntiationes à proprio contrahentium parochio fieri præcipit, & in subsequentibus, ubi punit alterius Parochiæ sponso conjungere ansum. 2. Vel saltem alterutrius, scilicet Sponsi, vel Sponsæ, in cujus Parochia celebrantur nuptiæ. Communis cum Barb. de potest. Episc. alleg. 32. n. 65. quia Matrimonium est unus contractus individuus; Parochus proin proprius unius, hoc ipso erit quoque alterius; nec Tridentinum requirit assistentiam duorum Parochorum, sed Parochi in singulari. Nec obstat, quòd denuntiationes fieri sæpe debeant ab utriusque contrahentis Parochis; quia in his dispar est ratio, nempe ut certius detegatur impedimentum, siquod lateret. 3. *Ratione domicilii vel quasi domicilii*, nimirum habitationis, saltem coeptæ, nempe ubi habitat, aut saltem habitare actu coepit uterque, vel alteruter cum animo vel perpetuò vel ad tempus notabile illic persistendi, scilicet per majorem anni partem, aut saltem per magnam. Laym. l. 5. tr. 6. c. 10. n. 5. 6. Si contrahens habet duplex domicilium, vel in uno loco verum, in altero quasi-domicilium, potest eligere, quod præplacet; cum uterque Parochus sit proprius. Nec est ratio, cur quasi-domicilium ad Matrimonii Sacramentum non sufficiat ad alia Sacramenta (excepto Ordine. c. 3. de temp. Ordin. in 6.) percipienda. 4. Non verò originis. Sanch. l. 3.

1 2

d. 23.

d. 23. n. 7. cum communi. Ratio; quia in materia Sacramentorum & Jurium parochialium solus ille reputatur esse proprius Parochus, qui talis est ex domicilio vel quasi-domicilio habitationis, per c. ult. de Paroch. c. 2. de Sepult. in 6. Dein vagi in ordine ad Matrimonium censentur nullum habere Parochum proprium, licet non careant Parochi originis. 5. Etiam invitus, vel dolo inductus, dummodo percipiat, quid agatur. Communis fortè omnium cum Sanch. l. 3. d. 39. n. 9. cum non sit Minister Matrimonii, sed testis, in quo non requiritur consensus vel intentio, sed tantum moralis presentia, ut intelligat, quid agatur, l. 209. ff. de V. S. 6. Etiam extra fines sua Parochia, modò unus vel ambo contrahentes sint parochiani ipsius, etiam si licentia Parochi loci non petatur: nam Trid. non facit mentionem loci, ubi proprius Parochus assistat, & assistentia non est actus jurisdictionis contentiosa, imò probabilius nec voluntaria, sed testis qualificati: solenniter tamen in Ecclesia sine licentia Parochi loci non assistit licite, Pirhing b. t. n. 16. Sicut nec licite benedicit nuptias absque illius consensu. 7. Licet sit excommunicatus &c. modò non sit privatus beneficio parochiali; quia assistentia nec est actus Ordinis, nec jurisdictionis, nec administrationis beneficii, sed officium testis, in quo plus non requirit Tridentinum, quam ut sit Parochus. 8. Aut putativus tantum, seu communi errore existimatus Parochus, licet revera non sit; quia v. g. Simoniacè obtinuit parochiam, vel ob occultum crimen, v. g. hæresis ea privatus jam est ipso facto; nam propter bonum commune Jus & Ecclesia supplet defectum hunc interveniente errore communi, arg. l. Barbarius 3. ff. de Offic. Prat. 9. Vel etiam intrusus, qui nempe obtinuit vel possidet beneficium parochiale absque titulo colorato, seu à nullo Superiore legitimo institutus; modò communi errore habeatur pro vero Parocho, & legitime instituto. Ita Pontius latè l. 5. c. 20. à n. 2. Bosco, Diana, Tambur. &c. Dissentit Sanch. l. 3. d. 22. à n. 49. allegans plusquam 40. Jurisperitos, & 6. Theologos (quamvis aliqui ex ipsis faveant potiùs nostræ sententiæ, ut notat Pontius) Lessius & alii communi. Ratio, quia non minus exigit bonum publicum (nimirum evitatio gravium incommodorum & perplexitatum) ut acta Judicis, aut Parochi titulò coloratò destituti, adeoque intrusi, valeant, quam ut acta Judicis vel parochi putativi, titulò coloratò muniti, valeant: cum ergo propter dictam publicam utilitatem Jus & Ecclesia suppleat defectum putativi, ita supplere quoque censenda est intrusi; cum eadem sit Juris dispositio, ubi eadem reperitur ratio. 10. Et licet Sacerdos non sit; quia actu nondum Sacerdos absolute potest esse Parochus: Trident. verò præcise Parochum requirit: nec assistentia est actus Ordinis. 11. Nec obstat, quòd ipsi ab Episcopo specialiter sit interdictum, ne

assistat; quia parochus assistit jure proprio & parochiali: atqui per specialem etiam prohibitionem Episcopi hoc jus non amittit, sed manet Parochus: ergo assistit valide, quamvis non licite. Ita communis contra paucos.

Oppones 1. Excommunicatus, non toleratus, nec actum jurisdictionis, etiam voluntariæ valide exercere potest, c. un. de Sedi vac. in 6. nec actum officii publici & parochialis quæ talis: & hinc electio, quam facit Canonicus excommunicatus, non valet c. 16. de Elect. nec officium testis, seu validum ferre testimonium, c. 8. & 14. de Test. Excomm. in 6. sed assistentia Parochi est actus jurisdictionis voluntariæ, officii parochialis quæ talis, & testis: ergo. Ita cum Avila P. Schmier n. 121. seqq. 2. Licet tota communitas per errorem putet, Titium & Cajam non laborare impedimento cognationis, tamen invalide contrahunt, si revera laborent: ergo nec Parochus, qui revera talis non est, sed tantum existimatus, valide assistit, licet communi errore habeatur pro vero. 3. Tridentinum expresse requirit parochum: ergo etiam titulum saltem coloratum parochi: atqui intrusus neque coloratum veri Parochi titulum habet: ergo. Nec intrusus prudenter præsumi potest esse Parochus, adeoque error probabilis non intervenit: ergo subditi non merentur favorem Legis, defectum suppletis. 4. Tridentinum vult, ut Matrimonium contrahatur non aliter, quam præsentè Parocho, vel alio sacerdote cum ejus licentia: sed tò alius est vox relativa & repetitiva similium: ergo sicut ille alius, quem substituere potest parochus, debet esse Sacerdos, ita & ipse Parochus. Confirmatur: Parochus non Sacerdos nequit sponso benedicere: ergo neque valide conjungere assistendo potest. R. ad 1. Assistere Matrimonio non est actus jurisdictionis; alias enim Parochus positivè invitus & habens voluntatem non assistendi non assisteret valide: quod tamen est contra communem. Quamvis autem sit actus officii parochialis, & testis qualificati; non tamen propterea est irritus, si geratur ab excommunicato &c. non tolerato; quia excommunicatus solum illos actus sui officii invalide gerit, quos irritat Jus, & solum illud testimonium ab ipso latum non valet, quod reprobatum à Jure in certis causis tanquam invalidum: atqui assistentia Matrimonii non est irritata à Jure, nec testimonium in causa Matrimoniali reprobatum à Jure, si illa vel istud fiat ab excommunicato; præsertim cum causa Matrimonii sit valde favorabilis in Jure, & Jura irritantia sint odiosa, consequenter non extendenda ad illam, nisi expresse loquantur de causa Matrimoniali. Dein assistere Matrimonio absolute non est officium Parochi quæ talis; cum possit substituere alium, sed est actus testis legitimi, habentis jus substituendi alium, Ad 2. N. Conf. & parit. nam in priori casu agitur

agitur solum de utilitate particulari, in posteriori de utilitate publica, quæ exigit, actus à Judice, vel parochus putatio, qui nempe sustinent officium publicum, gestos valere; cum subditi & parochiani necessitatem habeant adhibendi talem officialem publicum, qui communi errore habetur pro vero. Ad 3. *N. Conf.* Ratio negandi est; si respectu intrusi concurrat error communis, eadem utilitas publica requirit, actus à tali officiali, etiam intruso, gestos valere. Nec verum est, quod error communis subditorum probabilis quoad intrusum intervenire nequeat; cum necessitatem tituli colorati populus probabiliter ignorare possit. Si vero factum ita formaretur, ut populo satis constaret de necessitate hujus tituli, consequenter legitimum non esse officialem, qui intrusus est, versaremur extra casum præsentis controversiæ, in quo supponimus ignorantiam communem probabilem. Ad 4. Hoc ipso, quod Tridentinum in parochus non requirat sacerdotium, bene verò in substituto, recte inferitur, illud in parochus necessarium non esse. In substituto requirendi sacerdotium fuit specialis ratio, nimirum ut per dignitatem sacerdotalem suppleatur officium parochiale. Nec *Min.* est universaliter vera, cum utique in illo textu *Lnc. 23.* dicebatur autem & alii duo nequam cum eo, videlicet Christo, tunc alii denotare similitudinem qualitatis in Christo & latronibus non possit. Quando autem denoter, & dicta vox repetitiva sit similis qualitatis, desumendum est vel ex subiecta materia, vel ex ratione, quæ in antecedenti reperitur eadem, quæ datur in consequenti: in præsentibus autem nec materia, nec ratio, quæ dispar est in parochus, in quo officium parochiale plus vel tantum valet, quantum in delegato sacerdotalis prærogativa, exigit similitudinem qualitatis. Quod autem Tridentinum post mentionem parochi dixerit, vel alio sacerdotem, ideo factum, quia parochus ordinarius Sacerdos & ipse esse solet. Ad Confirmationem *dist. Ant.* nequit benedicere solenniter in Missa, quod tantum à sacerdote fieri posse ipsum Trident. dicit. *C. Ant.* non solenniter, nempe pronuntiando illa verba: *ego vos conjungo &c. N. Ant. & Conf.* Hoc ipso, quod Tridentinum in solenniter benedicente requirat sacerdotium, non verò in Parochus assistente, indicatur, in isto sacerdotium non esse necessarium.

Quæres, quis sit parochus respectu vagorum, & Militum, in ordine ad contractum Matrimoniale? R. ad 1. Respectu vagorum, qui nempe actu nec verum nec quasi-domicilium habitationis obtinent, omnis & solus parochus, in cujus parochia existunt. Quod omnis parochus valide assistat, ubi vagi morantur, est communis ferè omnium; cum ratione contractus fortiantur ibi forum, & alia Sacramenta coram tali parochus percipere valeant; & nisi talis posset assistere, contrahere Matrimonium ipsis foret

impossibile. Quod autem solus ille, in cujus parochia existunt, valide assistat, tenet cum Coninck & Vallense P. Pirhing *h. n. 10.* contra Sanch. & fortè communior; quia probabilius etiam alia Sacramenta solum à parochus, ubi pro tempore morantur, ritè suscipiunt. Data doctrina procedit etiam de casu, quod unus tantum ex contrahentibus est vagus; quia parochus unius contrahentium legitimus est etiam alterius propter individuum hujus contractus naturam. Unde parochus extra suam parochiam non assisteret valide evocatus à vagis. Neque dicas cum Sanch. parochum vagorum esse quemlibet totius mundi, quem ipsi elegerint; nam id verum duntaxat est pro tempore, quo in cujuslibet parochia morantur. Cæterum ut licite & absque gravi peccato assistat parochus vagis, requiritur, ut non nisi præmissa diligenti inquisitione de statu & conditione illorum, re ad Ordinarium delata, atque licentiâ ab eo id faciendi obtenta, assistat Trid. *sess. 24. c. 7. de Ref. Matr.* ne scilicet temere impedimento Ligaminis vel alio dirimente restricti copulentur. Unde aliqui docent, etiam juramentum de carentia impedimenti ab iis exigendum esse.

R. ad 2. Respectu militum, qui proprium parochum seu Curionem Castrensem, vel Capellanum, cui potestas administrandi Militibus Sacramenta & animarum cura à Pontifice vel Episcopo sit commissâ, non habent, est quilibet parochus loci, ubi existunt; quia accensentur vagis; intellige, si morantur in castris, vel transeunt ab uno loco in alium, vel in præfidiis quidem aut hybernis sunt, at sine stabilitate aut animo per magnam aut majorem anni partem subsistendi, sed ad nutum Ducis avocandi ad exercitum. König *h. t. n. 15.* Pignatelli *to. 5. consult. 79. n. 34.* P. Schmalzgrueber *h. n. 165.* non verò Capellanus Castrensis; quam in rem emanavit specialis declaratio Cardinalium 29. Jan. 1707. ad Reverendissimum & Celsissimum Principem ac Episcopum Frisingensem, quam refert P. Reiffenstuel *n. 97.* Si autem habeant parochum castrensem, vel Capellanum à Papa, vel Ordinario instructum curâ animarum & potestate administrandi ipsis Sacramenta in genere, vel etiam in specie assistendi Matrimonii, coram isto contrahere debent (excepto casu, quo Sacellanus hujusmodi cum suis militibus existeret extra territorium & Dioecesim illius Episcopi, à quo illam potestatem accepit, si ab Episcopo tantum, & non à Pontifice pro omni loco obtinuit) vel saltem possunt, si milites sint in hybernis, vel præfidiis, ubi nacti sunt quasi-domicilium; tunc enim censentur habere duplicem parochum, adeoque non privative, sed cumulative cum parochus loci, probabilius assistere potest Castrensis, dempto speciali privilegio & seclusa consuetudine, vi cujus soli Castrensi privative & cum exclusione parochi loci competere id posset. Inspicienda proinde in hac re est facultas Castrensi

strensi concessa, utrum se extendat ad milites solum in castris, aut transitu, vel etiam in hybernis & praefidiis existentes, an illi privative data &c. item consuetudo locorum.

22. Dico 4. Ut alius loco Parochi valide assistat Matrimonio, requiritur 1. ut is Sacerdos sit. 2. Ut à Parocho vel Ordinario licentiam habeat. 3. Datam verbò, scriptò, vel aliò signò externò, generaliter vel specialiter, obtentam per se vel per intermediam personam. 4. Et quidem actu: unde non sufficit merè praesumpta, aut rati habitio futura. 5. Non tamen opus est, ut ante assistentiam sit intimata. Pars 1. & 2. habetur clarè in Trid. *f. cit. c. 1.* nec refert, an Sacerdos ille sit Curatus vel non, excommunicatus, irregularis &c. vel non. Sufficit etiam, si Laicus, vel Clericus inferior sacerdotè, substituatur, modò communi errore habeatur pro Sacerdote. 3. Inde colligitur, quia alia potestates taliter committi possunt & solent. Tridentinum verò circa licentiam assistendi alteri datam nihil speciale exigit: generaliter & implicite censetur committi hæc potestas, quando alicui committitur generaliter & sine exceptione cura animarum in aliquo loco, vel munera parochialia; imò si administratio Sacramentorum. Pontius, Palao, Card. de Luca &c. contra Sanch. &c. quamvis enim assistens Matrimonio non ministrat Sacramentum Matrimonii, sed ipsi contrahentes, tamen ipsius praesentia est necessaria ad illius administrationem. 4. Ex ratione; quia licentia debet praecedere actum contrahentium, sicut mandatum debet praecedere actum mandatarii, vel procuratoris, per *l. 25. §. 4. ff. de acquir. hered.* & à pari cum licentia absolvendi alienos subditos, quæ prius & ante absolutionem impertitam concedi debet, *c. 12. de penit. & remiss.* Universim quæ requiruntur ad valorem & substantiam actus, actualiter vel pro priori adesse debent, quando actus geritur: nec verum est, parochum, vel alium sacerdotem cum ejus licentia assistere Matrimonio, nisi illa sit actu concessa. Quare, quia licentia merè praesumpta, seu quæ praesumitur danda, vel daretur, si peteretur, vel rati habitio futura, licet certò credatur parochus assistentiam alieni, postquam intellexerit, ratificaturus, non est licentia actualis & realiter data, ideo non sufficit; cum utique non consentiat, qui tantum *consentiret*, si peteretur licentia, aut ratum haberet, si sciret, quod nomine suo geritur; nam ignorantis non est consensus. Si verò adesset rati habitio de praesenti, vel de praeterito, sufficienter aliquo signo expressa à proprio parocho, qui videt, alium assistere, vel scit, eum velle assistere, censeretur licentia verè & actu data. Utrum verò sufficiat licentia tacita, seu mera taciturnitas & non-contradictio parochi, alium assistere vel adstaturum scientis, cum tamen contradicere posset, controversia est: negant Fagn. Bonac. & inclinat Sporer de Matrim. n. 245. Affirmant me-

lius & communius alii cum Sanch. *l. 3. d. 20. n. 20. 21.* Gobat, Palao &c. quia in illis, quæ sunt modici praesudicii, & simul favorabilia, uti est Matrimonium, scientia & patientia operatur consensum, & licentiam veram actualem, tacitam nimirum *arg. c. 1. an. §. 2. de despons. impub. in 6. & l. 5. C. de Nupt.* Rectè enim praesumitur de praesenti consentire parochus, qui facile dissentire & contradicere posset; cum nullum ferè praesudicium patitur, si consentiat, juxta *c. 43. de R. 7. in 6. qui tacet, consentire videtur.* Pars 5. intelligenda est de casu, quo licentia est petita vel ab ipso assistente, vel ab alio quidem, sed volente aut saltem conscio assistente; modò jam data sit, quando assistit Matrimonio: non verò de casu, quo parochus jam quidem dedit licentiam, sed motu proprio, vel ad instantiam alterius, ad infcio assistente. Ita distinguunt & sentiunt Sanch. *d. 20. n. 3.* Barb. ad Trid. *f. 24. c. 1. de Ref. Mar. n. 117.* König *h. n. 18.* P. Schmalzgrueber *cod. n. 204.* contra P. Engel *cod. n. 17.* qui etiam in casu posteriori, & generaliter, ferè solus stat pro valore Matrimonii contra communissimam, ut ipsemet vocat, à qua vix dissentientem reperire sit. Ratio prioris est; quia vere datur consensus utriusque, tam dantis quam accipientis licentiam, moraliter conjunctus, ac ea, quæ privilegium & gratiam continent, valent à tempore data, seu concessa gratia, & non primum à tempore praesentata, seu intimata gratia; uti docetur ad *Titulus de Rescriptis & Privilegiis.* Ratio posterioris datur hæc quòd ad naturam & valorem privilegii aut gratiae cujus rationem habet licentia parochi, requiratur non tantum consensus concedentis, sed etiam acceptatio & consensus illam recipientis: atqui in licentiam, quam assistens ipse non petit, vel quam alius ipso infcio sollicitavit, licet concessa sit, nunquam consensit, nec eam accepit; cum ignorantis nullus sit consensus, nulla acceptatio.

Oppones 1. In favorabilibus nomine *Sacerdotis* etiam venit Diaconus: ergo licentia assistendi Matrimonio non soli Sacerdoti, quem exprimit Trident. sed etiam Diacono committi potest. 2. Cui generaliter prohibita est administratio Sacramentorum, ei implicite non censetur prohibita assistentia Matrimonii; quia hæc non est administratio Sacramenti: ergo nec vicissim illi, cui generaliter concessa est administratio Sacramentorum, censetur concessa assistentia Matrimonii. Licentia praesumpta, à parocho danda, si peteretur, vel si is sciret, item rati habitio futura, sufficit ad Eucharistiam, & Absolutionem Sacramentalem alienis parochianis dandam; ergo etiam ad assistentiam Matrimonii. 4. Valet Matrimonium sub hac conditione contractum, si Papa dissentaverit: ergo etiam contractum coram non-parocho, si Parochus postea consenserit, vel rati caverit, fietque absolutum sine iteratione, postquam secuta fuerit ratificatio. 5. Rati habitioem retrotrahi, & mandato non est daturum

comparari, ait Reg. 10. in 6. ergo etiam ratiha-
bitio parochi postea secuta retrahitur ad
tempus assistentiae in Matrimonio, ita ut
valeat etiam pro tunc, & non tantum pro
nunc. 6. Valide & licite potest aliquis uti
re aliena ex consensu domini rationabiliter
praesumpto: ergo etiam assistere Matrimo-
nio ex licentia rationabiliter praesumpta.
7. Licentia Parochi similis est gratis & pri-
vilegiis: sed privilegia & gratiae habent ge-
neraliter suum valorem à tempore con-
cessionis, non intimationis: cum in iis spec-
tetur tempus datae, non tempus praesentiae: ergo
licentia parochi actu data, licet nondum
intimata, generaliter ac semper valet & suf-
ficit. Confirmatur: modo licentia sit da-
ta, licet necdum cognita ab assistente, jam
sufficit ad finem Tridentini, periculum, ne
abnegetur Matrimonium, vitare volentis:
nec mentionem facit de cognitione licentiae
actu datae.

8. ad 1. Ant. verum non est, quando agi-
tur de necessariis ad valorem Sacramenti;
ubi verba sunt accipienda in propria signifi-
catione. Ad 2. N. Conf. & parit. nam pro-
hibitio est odiosa, & ideo strictè, concessio
administrationis Sacramentorum est favo-
rabilis, & ideo largè accipienda. Ad 3. Pa-
ritas cum Eucharistia non est, quia ad huius
licentiam tantum, non verò ad validam ad-
ministrationem alieno parochiano requiri-
tur licentia parochi. Idem est de admini-
stratione Extremæ Unctionis: e contra ad
Matrimonii assistentiam validam requiritur
licentia parochi: quae autem ad valorem
necessaria sunt, actu existere debent, dum
geritur negotium: licentia verò ab igno-
rante non data est actu, nec existit primum
danda, vel futura, si peteretur, vel parochus
sciret. Cum Absolutione in Sacramento
Poenitentiae admitto paritatem, at cum com-
muni teneo, quod jurisdictio, ad eam ne-
cessaria, solum praesumpta, aut danda, vel
ratificanda, non sufficiat, sed debeat actu esse
concessa, quando ponitur Absolutio. Ad 4.
N. Conf. disparitas est, quod in potestate Pon-
tificis sit tollere impedimenta Juris Ecclesia-
stici, in quibus dispensatione egent taliter
contrahentes, non verò in potestate parochi
per subsequentem ratificationem validare
matrimonium nulliter initum ex defectu legiti-
mè assistentis; praesertim cum Tridentinum
sine debita assistentia contrahentes reddat
omnino inhabiles ad contrahendum: nul-
libi autem sunt inhabiles redditus ad contra-
hendum sub dicta conditione, si Papa dispen-
saverit in impedimento. Ad 5. Regula non pro-
cedit in iis, in quibus mandatum vel autho-
ritas aliqua requiritur in principio actus per
modum formae substantialis: hinc per rati-
ficationem Episcopi vel parochi non conva-
lescit, nec pro nunc nec pro tunc, absolutio
alieni Diocesani vel parochiani, si tempore
absolutionis non adfuit actualis licentia.
Deinde non procedit, quando valor actus
non dependet ex solo mandato & voluntate

Domini: atqui Matrimonii valor non de-
pendet ex sola licentia parochi, sed vel ma-
ximè ex mutuo consensu contrahentium,
qui, si à principio fuit nullus, tractu tempo-
ris non convalescit. Priorem regulam limi-
tationem ponit Barbosa, posteriorem San-
chez, uterque cum aliis. Ad 6. N. Conf. dis-
paritas est, quia licitus ille & validus usus
dependet à sola voluntate & consensu do-
mini: valor autem Matrimonii sine legiti-
mi testis assistentia invalidè contracti, &
postmodum per suum consensum validan-
di, non dependet à voluntate parochi. Dein
si Dominus postmodum nolit consentire,
tenetur ei satisfacere postea, qui re aliena u-
sus est, licet prudenter egerit praesumendo
licentiam, & sic Domino non intulerit inju-
riam: e contra satisfactio ex postfacto ab
assistente sine licentia fieri nequit in Matri-
monio, neque contrahentibus neque reve-
rentiae Sacramenti, validando Matrimo-
nium semel invalidè contractum. Ad 7.
N. Min. vel diss. privilegia & gratiae, quae
vel ab illo, cui conceduntur, vel saltem eo
conscio petuntur, & sic per consensum ac-
ceptantur, habent suum valorem à tempo-
re concessionis. C. Min. etiam quae con-
ceduntur motu proprio, vel eo, cui conce-
duntur, infcio. N. Min. Ad Confirmat. finis
Tridentini eo modo, quem velut formam
substantialem praescripsit, obtineri debet, ad-
eoque cum licentia tali, quae de Jure subsi-
stat, & involvat consensum vel acceptatio-
nem illius, cui conceditur.

Dico 5. Praeter parochum requiruntur ad 24
valorem Matrimonii duo vel tres testes.
2. Acti rationis usum habentes. 3. Unà
& simul cum parochi. 4. Ac moraliter
praesentes, h. e. ita, ut percipiant rite, quid
agatur, & de eo testari postmodum valeant.
5. Non tamen debent esse legitimi & omni
exceptione majores. 6. Nec specialiter ad
id rogati. Sumuntur omnia ex Trid. lo. *sepius cit.*
& quidem 1. pars clarè est ibi decisa. 2.
Constat indè, quod amentes, dormientes,
ebrii &c. Jure Naturali sint inhabiles
ad ferendum testimonium. 3. Quia Tri-
dentinum adhibet particulam & praesente pa-
rocho &c. & duobus vel tribus testibus, alias fo-
rent testes tantum singulares, & non conte-
stes. 4. Quia alias idem foret, ac si non
fuissent praesentes, juxta l. 209. ff. de V. S. ibi:
coram Titio aliquid facere jussus non videtur pra-
sente eo fecisse, nisi is intelligat: itaque si furiosus,
aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram eo
fecisse: scire autem, non etiam velle is debet; nam
& invito eo rectè sit, quod visum est. Ex quibus
ultimis verbis colligitur, praesentiam etiam
coactam, metu vel dolo obtentam, suffice-
re. Declarationes Cardd. quae in contrarium
allegantur à Pontio, si tamen sint authenti-
cae, procedunt de parochi aut testibus non
moraliter praesentibus, ita ut non adverte-
rint, à duobus iniri Matrimonium, ut si con-
trahentes ipsos non norint, vel linguam eo-
rum non intellexerint. Pars 5. quam tenet
com-

communis cum Sanch. l. 3. d. 41. n. 5. Gut-
tier. Less. Laym. Coninck. Gobat. Perez.
Gonz. &c. contra Fr. Molinæum & paucos
alios apud *cit.* Sanch. n. 4. suadetur 1. quia
Trid. in testibus nullam exigit qualitatem;
cum igitur ibi Trident. quatenus ad valo-
rem Matrimonii requirit præsentiam te-
stium, recedat à Jure Antiquo, tanquam
correctorium strictè accipi debet, præcisè ut
verba sonant. Adde, quòd Jura diligenter
exprimant qualitates testium, ubi aliquas re-
quirunt, uti in Testamentis: ergo, ubi non
exprimunt, non requirunt. 2. In causis fa-
vorabilibus (qualis utique in se est quoque
Matrimonium) admittuntur testes aliàs non
legales & idonei. c. 5. de heret. in 6. 3. In
aliis causis testes de Jure positivo inhabiles
sæpe sufficiunt, & juvantur, si concurrunt
cum teste specialiter idoneo & eminenti.
text. & DD. in 6. §. cogentur. ff. de edendo: sed in
Matrimonio præter alios testes simul requi-
ritur parochus, qui ratione officii sui est val-
de excellens, & ideo supplet defectum alio-
rum. 4. In aliis causis, v. g. instrumentis, testes
aliàs minùs habiles fidem sufficienter faciunt,
si communi partium consensu adhibentur:
sed testes, coram quibus intendunt duo con-
trahere Matrimonium, hoc ipso communi
eorum consensu adhibentur: ergo. 5. Fi-
nis Tridentini fuit, ut quidem probari pos-
sit, Matrimonium inter duos esse contra-
ctum, non tamen in omnirigore; aliàs enim
passim vel dissolutionis vel saltem litium
foret periculum, si certas qualitates in tes-
tibus requisivisset, ut patet in Testamentis so-
lennibus, quæ raro sunt tuta à litibus, vel
etiam ab irritationis periculo, propter qua-
litates & numerum testium, quas exigit Jus.
Quapropter testes esse poterunt servi, fœ-
minæ, impuberes, pauperes, criminosi, &
infames, excommunicati, parentes & con-
sanguinei, familiares, & quicumque alii, qui
Jure Naturali non reprobantur, aut speciali
ex ratione suspecti non sunt, uti perjuri in
Judicio, vel consanguinei, qui tale Matri-
monium valde affectant. Pars 6. cui se op-
ponit Pontius l. 5. c. 21. n. 4. Fagn. Vallens.
P. Schmier n. 153. & propendit P. Reiffen-
stuel n. 111. defenditur à Sanch. d. 39. n. 11.
Barb. Gob. Less. Laym. Perez, ac aliis commu-
niter, & probatur tum ex Trid. & aliis Juri-
bus, quæ nunquam requirunt, ut testes spe-
cialiter sint rogati in Matrimonio, præter-
tim cum finis totus Tridentini obtineatur
per testes etiam non rogatos specialiter, mo-
dò advertant, quid agatur: tum à paritate
cum aliis contractibus & negotiis, in quibus,
exceptò Testamentò, ubi id Jura specialiter
exigunt, sufficiunt testes non rogati: tum
ex praxi; ubi enim aliquis audit, à contra-
hentibus Matrimonium priùs rogari testes?
Sufficit proin casualis præsentia. Nec pu-
to, necessarium esse, ut testes primò casuali-
ter præsentibus postea moneantur à contra-
hentibus de sua intentione, uti tamen ne-

cessarium existimat P. Schmalzgrueber ibi
n. 236.

Oppones contra ultima duo membra 1. 2.
Tridentinum ideo requirit testes, ut de Ma-
trimonio inito possit in Judicio fieri fides,
& probatio illius legitima: sed per testes
non legitimos nec omni exceptione majores
legitima in Judicio probatio non fit: ergo.
2. Posset contingere, ut tam parochus quam
testes sint criminosi vel infames, & sic valde
suspecti: sed per hos utique non sufficien-
ter probatur Matrimonium: ergo. Certe
cum hujusmodi testes facile possint cor-
rumpi, sequuntur ex eorum admissione illa
incommoda, propter quæ Tridentinum re-
quisivit præsentiam parochi & testium: er-
go implicite noluit hujusmodi testes suffi-
cere. 3. Eodem modo videtur Tridemi-
num voluisse probari, Matrimonium non
esse clandestinè invalide contractum, quo-
modo voluit Jus Antiquum probari Ma-
trimonium non esse contractum clandestinè
illicite: sed Jus Antiquum c. 2. h. 1. ad ca-
vendam clandestinitatem illicitam requi-
vit, ut Matrimonii contracti legitima probatio
appareret: ergo. 4. In c. 1. de Conjug. in
causa Matrimonii requiruntur testes circum-
specti, & omni exceptione majores. Idem habetur
c. 22. de testib. Et in c. 10. de despons. Impu-
testes idonei, atque in c. 28. de Sponsal. testes
legitimi: ergo præsumendum est etiam de
Tridentino, quod tales requirat. 5. Deci-
rationes Cardd. apud Bossum & Pontium
volunt, ut testes sint formaliter adhibiti: sed
formaliter adhibiti idem est ac rogati: ergo te-
stes debent esse specialiter rogati. 6. Si te-
stes non sint rogati, nec moniti, sed tantum
casualiter sint præsentibus, sæpe potest conti-
gere, ut, quid actum sit vel contractum, non
advertant, vel tantum obiter, & sic facile
obliviscantur eorum, quæ casu & fortuito
cognoverunt: ergo ad hoc evitandum de-
bent rogari specialiter vel moneri. Nec at-
tenditur, quod casualiter & incidenter fit
l. 4. ff. si certum petat, vel potius de R. C. Et
qui casualiter adest, & adest non censetur
arg. l. 78. §. fin. ff. de legat. 3.

Re. ad 1. N. Min. quia juxta nostras pro-
bationes etiam per testes non omni excep-
tione majores, præsertim si parochus non
laboret vitio, qui supplet aliorum defectum,
in hoc negotio fit legitima probatio. Ad 2.
Casus iste est rarissimus: Jura autem non
respiciunt ea, quæ raro evenire solent, ideo
& tali casu habetur sufficiens probatio se-
cundum Jura. Neque facile continget, ut
tam parochus quam testes corrupti se fi-
nant, tum propter gravitatem peccati, quo
se obstringerent, tum propter penas, quas
deprehensi metuere deberent. Ceterum si
ex speciali ratione forent suspecti, neque jux-
ta nos sufficerent. Interim majus pericu-
lum foret incommodorum & litium, vel
etiam dissolutionis Matrimoniorum, si te-
stes omni exceptione majores requirerentur,
quam

quàm si quicunque sufficiant. Ad 3. Tridentinum omnino voluit, ut Matrimonii legitima probatio appareat: sed pro legitima jam habet, licet testes non ornent illas qualitates, quas Leges in aliis certis causis exigunt: num per legitimam probationem requiratur c. 2, cit. major probatio, ex textu non pater; & etiamli pateret, correctum foret à Trident. uti suadent nostræ probationes. Ad 4. In c. 1. & 10. cit. est sermo de Matrimonio jam contracto iterum dissolvendo (in quo casu & nos concedimus, requiri testes legitimos) non verò de ejus constitutione, & de casu, quo contrahitur coram testibus actu, per quos probari debet contractus ipse. In d. c. 22. repulsa est quidem Mater, sed ob peculiarem causam suspensionis; quia nimis affectabat Matrimonium filie suæ cum viro nobili & divite; non quia fuit foemina & alias non omni exceptione major. In c. 28. cit. solum dicitur, quòd mulieris simplex assertio prævalere non debeat testibus idoneis & legitimis; quod & nos dicimus, si meliores testentur oppositum. Deinde testes idonei & legitimi pro casu, quo contrahitur Matrimonium actu, juxta nostras rationes etiam sunt, qui alias non censentur esse omni exceptione majores. Ad 5. Illæ declarationes Cardd, imprimis non statim habendæ sunt pro authenticis, partim quia non sunt authenticè productæ, partim quia non sunt comprehensivæ, sed extendunt Tridentinum ultra verba illius. Deinde aliæ declarationes, apud Reiffenstuel n. 108, in fine dicunt parochum esse adhibitum, etiamsi ex alia causa vocatus sit, vel invitatus & compulsus adsit. Et cur testes & parochus non censeantur formaliter adhibiti, si moraliter sint præsentés, licet specialiter rogati, vel moniti non fuerint? Ad 6. Etiam casualiter præsentés possunt esse moraliter præsentés, ita ut satis intelligant, quid actum sit. Si contrarium ponas, versamur extra quæstionem. Si rursus obliviscantur eorum, quæ fortuito cognoverunt (quod non ita facile contingit, si satis perceperunt) per accidens est, idque etiam vocatis & monitis absolutè contingere potest; ac in aliis negotiis, quibus testes casualiter fuerunt præsentés; quod tamen non obest. Duæ illæ Leges allegatæ, si rite inspiciantur, nihil faciunt ad rem, & sunt extra rhombum.

36 Dico 6. Contrahentes culpabiliter sine præsentia parochi, vel alterius Sacerdotis cum ejus licentia, aut testium, præterquam quòd graviter peccent, & Matrimonium sit nullum, consequenter susceptæ proles illegitimæ, poenâ arbitriam ab Episcopo, & quidem gravi, puniendi sunt. 2. Parochus autem, vel quicunque alius Sacerdos, præsumens alienos parochianos Matrimonio conjungere sine licentia, aut benedicere eorum nuptias, ipso Jure tamdiu suspensus est, quamdiu ab Ordinario ejus parochi, qui Matrimonio interesse debebat, vel à quo benedictio petenda erat, absolvatur. Utrum-

Lib. IV. R. P. Frits Fichler.

que membrum clarè proditum est in Trident. f. 24. c. 1. de Ref. Matrim. Idem parochus sine duobus vel tribus testibus assistens Matrimonio (uti & testes Matrimonio ab Ecclesia interdicto præsentés præstando auctoritatem) subjacet poenæ arbitriaræ Episcopi. Trid. lo. cit. v. insuper. Sanch. l. 3. d. 46. n. 8.

Dico 7. Matrimonium clandestinè, seu 27 sine præsentia parochi & testium, contractum nec valet in vim Sponsalium. Sanch. l. 1. d. 20. n. 3. Barb. Gonz. P. Wex, & P. Schmalzgrueber cum communiore, contra Coninck, Laym. Palao, & plures alios, quorum opinionem Palao vocat probabiliorē spectato rigore Juris. Prob. 1. ex Trident. quod hujusmodi contractum absolutè irritat, ac nullum declarat, personasque ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit: sed quod nullum est, nullum producit effectum. 2. Ex declaratione Cardd, in Trid. c. 1. f. 24. de Ref. Matr. apud Gallemart. n. 10. ubi Sponsalium vis expressè negatur. 3. Ex praxi. Oppones 1. Matrimonium impuberum, clandestinè contractum, vel ex alio capite invalide, valet in vim Sponsalium. c. un. §. idem quoque, de despons. impub. in 6. ergo & Matrimonium à duobus puberibus contractum. 2. Qui attentat contrahere de præsentì, virtualiter vult contrahere eo modo, quo valide potest juxta illud, si actus non valet, ut geritur, valeat eo modo, quo valere potest. arg. l. 13. ff. de servitut. sed Matrimonium clandestinè contractum non valet, valent tamen Sponsalia clandestinè inita: ergo. 3. Si contrahentes de præsentì expressè velint saltem Sponsalia de futuro contrahere, casu quo ipsum Matrimonium non valeret, utique talis contractus valebit in vim Sponsalium: ergo etiam si expressè non habeant hanc intentionem, quia præsumendi sunt eam habere tacite: eadem autem est vis taciti & expressi: ergo. R. ad 1. N. Conf. & parit. Nam Jus in c. un. cit. præsumit & ita interpretatur voluntatem impuberum, vel saltem quando unus contrahentium est impubes, si invalide contrahant ex quocunque capite, modò non ex defectu consensùs; cui dispositioni Juris Antiqui non censetur derogasse Tridentinum pro impedimento Matrimonii statuendo clandestinitatem: econtra Matrimonium duorum puberum absolutè & penitus annullavit, si clandestinè contrahatur. Ad 2. Illud procedit tantum, quando defectus est ex parte agentis, non simpliciter inhabilitati; non verò, quando se tenet ex parte formæ substantialis, qua si actus careat, idem est, ac si non esset gestus. Unde hic subintrat aliud axioma: quod volui, non potui: quod potui, non volui. Ad 3. C. Ant. & N. Conf. Qui enim non exprimunt vel actu habent intentionem contrahendi Sponsalia de præsentì, nihil agunt, & nec tacite eam habere præsumuntur à Jure, sed potius non

K

habere

habere creduntur : quia, quod facti est, non præsumitur generaliter.

28 Quæres adhuc, an illi, qui quidem coram parocho & testibus contraxerunt Matrimonium, & de præfenti, sed invalidè propter impedimentum quodcunque dirimens, teneantur sublatò impedimentò contrahere de novo coram parocho & testibus, si velint perseverare in conjugio, & istud restaurare? R. 1. Si impedimentum vel tempore contractus fuit notorium; aut publicum, etiam ita tantum, ut posset plenè probari pro foro externo, & periculum sit, ne plenè probetur; vel ex postfacto evasit notorium aut dicto modo publicum, instaurari non potest nisi coram Parocho & testibus. Idem dic, si solus Parochus assistens, vel unus ex duobus testibus, qui soli fuerunt adhibiti, impedimentum scivit, vel postea cognovit extra Sacramentum poenitentia. Ita plerique omnes; quia in casu talis notorietatis, vel publicitatis, vel cognitionis, non satis Ecclesia constat de Matrimonio ritè contracto & validè, adeoque non obtinetur finis Tridentini, peccata & scandala per suum Decretum evitare volentis. R. 2. Si impedimentum fuit, & manet occultum, ita ut nec periculum sit, ne plenè probetur in iudicio, nec parocho vel alterutri testi cognitum, longè probabilius est, præsentiam novam parochi & testium necessariam non esse, tum ex auctoritate, quia sic sentiunt communiter cum Sanch. l. 2. d. 37. n. 3. Coninck, Laym. Gobat, Fagn. Gonzal. Perez, Cardenas &c. contra Pontium, Guttier. Comitol, Stalen, & Barb. de potest. Episc. alleg. 32. n. 157. tum ex ratione, quòd Tridentinum ad hunc casum se non extendat, & illius ratio; nam ratio primaria Tridentini parochum & testes requireris fuit, ne Matrimonia sine illis validè contracta postmodum negentur, & transitis fiat ad alias nuprias cum perpetuis adulteriis, eò quòd Ecclesiae non constet, nec sufficienter probari alias posset contractum cum alia parte Matrimonium: sed ista ratio in præfenti casu cessat evidenter; quia nullus negabit Matrimonium, aut illud deferret, semel in facie Ecclesiae à se contractum, si impedimentum est & manet occultum; cum contractum esse convincenter probari possit ex libro parochi, in quem is juxta Tridentinum referre debet eos, qui coram se & testibus contraxerunt Matrimonium. Sufficiet proin occulta renovatio consensus, à putatis conjugibus sublatò impedimentò positi, & signò externò manifestati. In Confirmationem Navarrus in summa c. 22. n. 70. affert declarationem S. Pii V.

29 Oppones 1. Præsentia parochi & testium est forma contractus Matrimonialis: sed forma rei debet poni necessariò tunc, quando res ponitur: ergo. 2. Parochus & testes, qui fuerunt adhibiti tempore Matrimonii invalidè contracti, non possunt testari de Matrimonio validè contracto, nisi iterum adhibeantur, quando sublatò impedimentò

contrahitur: ergo debent iterum adhiberi, nec sufficit, eos in primo contractu adfuisse. 3. Prior contractus fuit irritus: ergo se habet, ac si nunquam fuisset celebratus: sed si nunquam fuisset celebratus, utique deberet adhiberi præsentia parochi & testium: ergo etiam in casu, quo fuit quidem celebratus, sed irritè. 4. Lex non cessat, quando solum in particulari casu cessat ratio legis; quia est lata propter bonum commune: ergo, etiam si in præfenti casu, quo Matrimonium jam aliquando est contractum in facie Ecclesiae, cesset ratio Legis Tridentinae de adhibendo parocho & testibus, isti nihilominus adhibendi sunt in illius restoratione. R. ad 1. dist. Ma. est forma ordinariè, & pro casibus, quos Tridentinum voluit comprehendere, & quoad illa Matrimonia, quæ jam ante Tridentinum detecta est Ecclesia. C. Ma. quoad casus, quos Tridentinum noluit suò decreto comprehendi, vel quoad Matrimonia, quæ ante Tridentinum non est detectata Ecclesia tanquam clandestina, & fraudibus periculisque obnoxia. N. Ma. Dein illa forma, nempe præsentia parochi & testium aliquando adhibita, postmodum moraliter adhuc perseverat. Ad 2. dist. Ant. non possunt testari de Matrimonio verè valido. C. Ant. apparenter valido. N. Ant. & Conf. Fini legis Tridentinae sufficit, si testari valeant de eo olim in facie Ecclesiae contracto. Ad testem non pertinet deponere de rei veritate in se, quatenus dependet ab occultis, sed de re, prout per signa externa apparet. Ad 3. N. Conf. Nam ille contractus non fuit omnino nullus; quamvis enim fuerit invalidus in se, & ideo opus habeat renovatione, vel novi consensus positione, tamen valuit quoad præsumptionem Ecclesiae, & fidem de contracto Matrimonio ritè faciendam in foro externo: quod sufficit ad finem Tridentini, si impedimentum manet occultum. Ad 4. dist. Ant. Lex non cessat, quando in casu particulari cessat ratio legis, si lex, & ratio ac finis legis, se ab initio extendit ad talem casum. C. Ant. Si ad eum se non extendit. N. Ant. & Conf. vel potius suppositum, quòd lex pro hoc casu existerit aliquando; nam Tridentinum non comprehendit præsentem casum, de quo quæritur, uti docuimus. Vel dist. aliter: Non cessat lex, quando in casu particulari cessat ratio legis tantum per accidens & particulariter. C. Ant. Quando cessat per se & generaliter in tali casu. N. Ant. & Conf. In præfenti casu per se & generaliter nullum est periculum illius mali, quod lex Tridentina voluit avertere.

TITULUS IV.

De Sponsa Duorum.

SUMMARIIUM.

1. 2. Impedimentum Ligaminis dirimens & impediens.
3. 4. Sponsalia de futuro priora prævalent, per se.